

РОЛЬ РІЧКОВИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В «ОЗЕЛЕНЕННІ» ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

¹Лідія ГОРОШКОВА, ²Ігор РИЖИКОВ

¹ кафедра екології Національного університету «Києво-Могилянська академія», УКРАЇНА

² кафедра екології Національного університету «Києво-Могилянська академія», УКРАЇНА

З початком війни і необхідністю повоєнної відбудови країни, існує необхідність відновлення та оптимізація роботи транспорту з урахуванням «зелених» вимог, необхідність яких викликана подальшою євроінтеграцією України та впровадженням державної екологічної політики, яка дозволить забезпечити відповідність національної сфери вантажних перевезень до вимог Європейського зеленого курсу (The European Green Deal, далі – ЄЗК). Викладене вище зумовлює необхідність формування ефективної системи транспортного забезпечення в Україні в період війни та з урахуванням потреб повоєнного відновлення країни. Задля цього існує необхідність проведення аналізу стану та ефективності транспортних перевезень в Україні різними видами транспорту та здійснення прогностичного моделювання перспектив та можливостей розширення використання водного транспорту.

Доведено, що останніми роками спостерігається швидке зростання світового попиту на транспорт внаслідок соціального та економічного прогресу. Загалом у світі на енергетичне забезпечення транспортно галузі використовується суттєва частина енергетичних ресурсів: 30% кінцевого попиту на енергію і близько 60% попиту на нафту. Одночасно понад 25% глобальних викидів вуглекислого газу (CO₂) здійснюється через спалювання палива.

В разі збереження зазначених тенденцій прогноз на період до 2050 року не можна вважати оптимістичним, оскільки, очікується збільшення обсягів пасажирських і вантажних перевезень понад у два рази. Отже, є усі підстави очікувати зростання енергетичних потреб і, як наслідок, збільшення екологічного навантаження на довкілля від транспортної галузі.

Саме тому потребує суттєвих змін транспортна галузь у напрямку її «екологізації». В умовах збільшення попиту на енергію, викидів CO₂ та інших видів забруднення атмосфери, актуальним є пошук шляхів оптимізації транспортної логістики за «зеленим» сценарієм.

Задля побудови екологоорієнтованої моделі транспортно-логістичної інфраструктури доцільним був проведений аналіз динаміки та обсягів вантажоперевезень та визначити можливості оптимізації їх структури.

Проведений аналіз дозволив зробити висновок: за останні десять років автомобільний транспорт суттєво збільшив своє значення на ринку вантажних перевезень України, у той час як інші види транспорту, навпаки – скоротили свої частки ринку. З позиції «екологічності» очікувань щодо перспектив впливу транспортної галузі України та стан довкілля, то такий перерозподіл часток на користь автомобільного транспорту є загрозливим. Зазначена тенденція є загрозливою щодо можливості виконання завдань і зобов'язань України в контексті ЄЗК, оскільки повинно бути навпаки - залізничний і водний

транспорт повинні збільшувати свої частки ринку, а автомобільний – навпаки – скорочувати.

Таким чином, акцент на використання залізничного та водного транспорту є найефективнішим шляхом інтеграції вітчизняної транспортної системи у європейську, у т.ч. і з урахуванням екологічних стандартів.

З метою оцінки прогнозних можливостей «екологізації» транспортно-логістичної системи України, нами було проведене прогнозне моделювання можливостей використання різних видів транспорту. Основним завданням моделювання було визначити можливості збільшення вантажообігу водного транспорту і залізничного транспорту та зменшити вантажообіг автомобільного. Було враховано, що з початком війни існують обмеження щодо можливостей використання морського транспорту в Україні (внаслідок окупації територій і портів), отже існує необхідність компенсувати ці втрати до моменту відновлення можливостей активізацією використання річкового транспорту. Також було враховано, що неможливо відмовитись від автомобільного транспорту повністю, але існують можливості підвищення рівня його екологічності.

Виконані дослідження надали можливість сформулювати прогнозну модель розвитку транспортної системи України з урахуванням війни та для потреб повоєнного відновлення України. Доведено, що в умовах активізації євроінтеграційних процесів існує необхідність, окрім традиційних завдань транспортного забезпечення, вирішувати екологічні проблеми, пов'язані з необхідністю забезпечити відповідність національної сфери вантажних перевезень вимогам Європейського зеленого курсу. Саме тому було проведено обґрунтування доцільності використання водного транспорту та визначені можливі обсяги перевезень морським та річковим транспортом. Також доведена доцільність використання інтермодальних, мультимодальних та фідерних контейнерних перевезень, як таких, що забезпечують вимоги «зелених» стандартів у транспортній галузі.

Ключові слова: *транспорт, екологізація транспортних перевезень, водний транспорт, річкові перевезення, викиди шкідливих речовин*

Адреса: вул Григорія Сковороди, 2, м. Київ, Україна
e-mail: igor.rychikov@gmail.com